

Socialstyrelsen »vinner« nästan alltid

En läkare som anmäls till Ansvarsnämnden HSAN av Socialstyrelsen, till exempel efter en Lex Maria-anmälan, blir nästan alltid fälld – men några undantag finns.

Under fjolåret anmälde Socialstyrelsen 100 disciplinärenden till Ansvarsnämnden.

I inte mindre än 88 av dessa fick den anmälda en disciplinpåföljd i form av varning eller erinran. Dessutom anmälde styrelsen 41 behörighetsärenden, där följderna kan bli delegitimering, provotid eller begränsning i förskrivningsrätten. 38 ledde till åtgärd.

Orsaken till Socialstyrelsens »framgångar« är naturligtvis att deras anmälningsfall är mycket väl utredda. De har ofta stöd av till exempel sina vetenskapliga råd.

Här tar vi bara upp ett av fallen som avgjorts nyligen.

Följde inte klinikkens skriftliga riktlinjer

En överläkare fälls för att han inte följde klinikkens skriftliga riktlinjer vid behandlingen av en brännskadad liten pojke. (HSAN 1454/02)

II Den 1,5 år gamla pojken ådrog sig en fredag en brännskada genom att välta en kopp te över sig. Han fördes till ett barnsjukhus. Skadan lades om och pojken observerades på sjukhuset över natten. På lördag hade han feber, 38,7 grader. Han fick permission samma dag och skulle återkomma på söndagen för omläggning i narkos.

Hemma blev han dock sämre, och på söndagsmorgonen återkom han i svårt allmänpåverkat tillstånd. Han bedömdes ha blodförgiftning och lades in på barnintensiven. Han fick vätsketerapi, hjärtstödande behandling och antibiotika samt även respiratorbehandling.

Allvarlig hjärnskada

Han kunde väckas tre dagar senare. Han verkade vital och föreföll reagera adekvat. Respiratorbehandlingen avslutades. Pojken utvecklade dock en medvetandesänkning och visade tecken på njursvikt och fick kramper. Upprepade neurologbedömningar, EEG- och dator-tomografiundersökningar visade att han fått en betydande hjärnskada.

Såväl Socialstyrelsen som pojkens familj anmälde personal på sjukhuset (HSAN 1454/02 respektive 1230/02).

Ansvarsnämnden tog in patientens journal, yttrande från de anmälda, som samtliga bestred att de gjort fel, samt Socialstyrelsens utredning.

Här håller vi oss till Socialstyrelsens anmälan mot överläkaren som varnas.

Styrelsen menade bland annat att denne i egenskap av bakjour var ansvarig för vården av pojken under tiden fredag–söndag. Han beslutade på lördagen att pojken – trots feber, kräkningar, allmänpåverkan och utan föregående läkarundersökning – kunde vårdas i hemmet i väntan på omläggning av brännskadan dagen därpå.

Socialstyrelsen åberopade bland annat ett utlåtande av överläkare Ulf Samuelsson. Denne framhöll att åldern i sig utgör en risk för infektion och att CRP inte kan få vara utslagsgivande för en bedömning av en sepsis i inledningsskedet. Att makroskopiskt första dygnet avgöra huruvida en begynnande infektion föreligger är inte möjligt.

»Medvetna om riskerna«

Ulf Samuelsson påpekade att det fanns utarbetade riktlinjer för vilka som skulle isoleras vid behandling av brännskador men att man inte följde dessa helt. De hade frågan om eventuell permission uppe redan första dagen men avvaktade till nästa dag. Detta tolkade han som att de var medvetna om riskerna och att de iakttog den försiktighet som hör till denna typ av skador, speciellt i patientens ålder.

Vid rondan på lördagen konstaterades att pojken behandlats med farmaka på grund av feber men ändå haft hög feber. En sjuksköterska hade beskrivit »trötthet, ej velat äta, febriga ögon, kräkts på natten«, som inte beskrevs/angavs av rondande läkare/bakjour, sa Ulf Samuelsson.

En sjuksköterska frågade om insättande av antibiotika, vilket antydde att det fanns oro. Men exspektans föreslogs, vilket i sig är förenligt med gängse praxis. Detta borde i så fall ha skett under sakkunnig observation, med pojkens kvar på sjukhuset. Sannolikt/möjligen hade förloppet/skeendet då kunnat bli annorlunda. Man hade också fått möjlighet att sätta in antibiotika i ett tidigare skede, menade Ulf Samuelsson.

Borde inte beviljat permission

Det fanns alltså flera, om än små, indikationer på att permission inte borde ha beviljats, hävdade han.

Det var enligt hans uppfattning tveksamt om man gav permission på rätt grund, och därmed riskerades utvecklandet av sepsis. Klinikens skrivna riktlinjer följdes inte. Det var tveksamt om det gjordes någon läkarundersökning före beslutet om permission och klart om informationen från sjuksköterska till läkare fungerat tillfredsställande.

Läkaren uppgav att han blev tillfrågad på fredagen om han som bakjour på söndagen i narkos kunde byta förband – lägga om brännskadan. Patienten var endast ordinerad smärtstillande.

På lördag morgon väcktes frågan av rondgående sjuksköterska om patienten kunde gå hem på permission.

Överläkaren berättade att han såg patienten i lekrummet. Denne var uppe, pigg och aktiv, hade druckit bra och var opåverkad. Omläggningen – förbandet på brännskadan var utan anmärkning. Pojken hade lätt temperaturstegring, CRP 15 och bedömdes kunna vistas i hemmet till nästa dag.

Därefter var överläkaren inte i kontakt med eller kontaktad angående patienten eller avdelningspersonalen förrän patienten kom till barnintensiven på söndagen. Då deltog han i det akuta omhändertagandet och vården av patienten och lade om brännskadan, som bedömdes som icke infekterad, uppgav han.

II Bedömning och beslut

Risken för att ett litet barn endast på något dygn utvecklar livshotande sepsis från en till en början steril brännskada är svår att förutse, och utvecklingen var både oväntad och osannolik, anser Ansvarsnämnden.

På sjukhuset fanns dock skriftliga riktlinjer för att i största möjliga mån undvika liknande livskatastrofer. Isoleering rekommenderades i dessa fall för patienter med den typ av brännskada som pojken ådragit sig.

Denna rekommendation följdes inte och permission medgavs – såvitt framgår – utan föregående läkarundersökning, konstaterar Ansvarsnämnden.

Som bakjour fredag–söndag hade överläkaren ansvaret för pojken under denna tid. Av journalen framgick att han informerades om pojkens tillstånd på fredagen. Det kan inte ha varit någon annan än han som fattade beslutet om permission dagen efter.

Beslutet synes ha fattats utan föregående läkarundersökning. Det togs inte enligt klinikens skriftliga riktlinjer och var inte förenligt med vetenskap och beprövad erfarenhet, slår Ansvarsnämnden fast. Överläkaren får en varning. • ➤